

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

**ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА
У СВІТЛІ
СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ**

Матеріали
Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції
з міжнародною участю

14–15 квітня 2016 року

Харків
Видавництво НФаУ
2016

УБК 811.111:811.161.2:811.124:378

Гуманітарна складова у світлі сучасних освітніх парадигм: [матеріали Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції з міжнародною участю] (14–15 квітня 2016 року, Харків). – Х. : Вид-во НФаУ, 2016. – 390 с.

Відповідальна за випуск Є. І. Світлична

Стиль та орфографія авторів збережені.

За зміст матеріалів несуть відповідальність автори.

Ольга Сікорська, Катерина Бєляєва
Одеський національний медичний університет
(Одеса, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ МОЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ І ФАРМАЦЕВТІВ

Модернізація системи вищої освіти України характеризується поєднанням традицій, що склалися у вітчизняній вищій школі, з новими ідеями, які пов'язані із входженням України у європейський та світовий освітній простір. Серед напрямів державної політики в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітнього простору визначено проблеми постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розроблення та впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій.

Державний статус української мови передбачає її пріоритетне використання в усіх сферах суспільного життя. Мовна змістова лінія вузівської освіти спрямована на виховання і формування особистості, котра вільно та правильно користується вокабуляром української мови, нормами і правилами сполучуваності мовних одиниць, культурою мови) в усіх сферах суспільного життя. Отже, навчання української мови за професійним спрямуванням у медичних вишах має бути спрямоване на формування мовленнєвої компетентності студентів за допомогою новітніх технологій навчання [12: 1].

Варто відзначити, що формування мовленнєвої компетентності спрямоване на розвиток культури мовленнєвого спілкування, етикету та етичних норм спілкування.

Закон України «Про вищу освіту» серед основних завдань вищих навчальних закладів передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [2: 27].

З огляду на сказане вважаємо, що у сучасному освітньому процесі проблема інноваційних методів навчання залишається однією із актуальних у світовій педагогічній і науково-дослідній діяльності. Однак в умовах трансформаційних змін у вищій школі потребують постійного ретельного вивчення та науково-практичного обґрунтування питання: характеристики змісту інтерактивних форм навчання, специфіки їх використання у вищих

медичних навчальних закладах; індивідуалізовані, командні, проектні технології отримання знань, інформаційно-комунікаційні засоби навчання, онлайн-освіта та інші нововведення.

Метою статті є спроба визначити характерні особливості засобів, форм і методів інноваційного навчання та з'ясувати роль у формуванні мовленнєвих компетентностей студентів-медиків.

Інноваційні моделі навчання у вищій школі та впровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти стали об'єктом дослідження як зарубіжних, так і українських учених.

Зокрема, автори пов'язують інновації у навчанні з необхідністю: вдосконалення традиційного педпроцесу (модернізація, модифікація, раціоналізація); трансформації існуючого традиційного освітнього процесу, тобто радикальних перетворень та комплексних видозмін. Дослідники проблем педагогічної інноватики О. І. Абдалова, О. Ю. Ісакова, О. В. Василенко, І. О. Галиця і О. С. Галиця, Ю. В. Бистрова, М. Ю. Кадемія, О. В. Фатхутдінова та інші розуміння нового в освітньому процесі співвідносять із такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове [1: 50].

Ю. В. Бистрова зазначає, що інноваційне навчання – це постійне прагнення до переоцінки цінностей, збереження тих із них, які мають незаперечне значення, і відкидання тих, що вже застаріли. Інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів (нововведень) для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу [2: 28].

Відтак освітні інновації характеризуються цілеспрямованим процесом часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання, способів і стилю діяльності, адаптації освітнього процесу до сучасних вимог часу і соціальних запитів ринку праці.

Серед сучасних технологій навчання, своєчасність і корисність яких підтверджена досвідом роботи ВНЗ, вчені виділяють: особистісно-орієнтовані, інтеграційні, колективної дії, інформаційні, дистанційні, творчо-креативні, модульно-розвивальні тощо. Вони є основою для ефективною дидактико-методичною, психологічною, комунікативною взаємодією студента і викладача та

прояву компетентних навичок. У цій технології особистість, тобто здобувач вищої освіти, – головний суб'єкт, мета, а не засіб досягнення поставленої мети [4: 13].

Нині в освітній практиці відомі педагогічні технології, які найбільш часто використовуються. Спробуємо класифікувати їх таким чином:

- *структурно-логічні технології*: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів;

- *інтеграційні технології*: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інте-

грованих курсів (у т. ч. електронних);

- *професійно-ділові ігрові технології*: дидактичні системи використання різноманітних «ігор», підчас проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо);

- тренінгові засоби: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань за допомогою комп'ютера;

- інформаційно-комп'ютерні технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різноманітних навчальних програм.

- діалогово-комунікаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

Згідно із науковими положеннями загальноприйнятні методи викладання української мови можна класифікувати за такими ознаками: види навчальних робіт студентів (усні, письмові; аудиторні, самостійні, позааудиторні); загальні (колективні, групові, індивідуальні та ін.); джерело одержання знань і формування навичок і вмінь (лекція, використання наочних засобів, інтернет-ресурсів тощо); ступінь самостійності та характер участі студентів у освітньому процесі (активні, інтерактивні, пасивні); рівень усталеності та новизни (традиційні, класичні, нестандартні, новаторські), авторство (оригінальні, авторські, загальні, дидактичні) [2: 29].

У сучасній методиці викладання найбільш прийнятною виявилася класифікація, побудована на дієвому підході до навчання. Згідно з нею існують

методи: а) які забезпечують опанування навчального предмета (словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні); б) які стимулюють та мотивують навчально- наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження, експерименти, конкурси, вікторини тощо); в) методи контролю і самоконтролю у навчальній діяльності (опитування, залік, іспит, контрольна робота, тестові завдання, питання для самоконтролю, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи) [1: 13].

В освітньому середовищі інноваційно-комунікаційних технологій основою навчання мають стати цілісні моделі освітнього процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. І це підтверджується практикою, що представлена, зокрема, і в роботах багатьох науковців.

Розглянемо окремі методики викладання з позиції їх новизни, ефективності, дієвості, доцільності використання у сучасних умовах інформатизації вищої школи.

На сьогоднішньому ринку освітніх послуг такими є інноваційні активні та інтерактивні методики навчання. Оскільки суттєво зростає творча компонента освіти, активізується роль усіх учасників навчального процесу, зміцнюється творчо-пошукова самостійність студентів, особливої актуальності набули концепції проблемного та інтерактивного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних систем. Під час такого освітнього процесу студент може комунікувати з викладачем он-лайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, включаючи аналітичне і критичне мислення пошукові здібності [3: 12].

Серед інтерактивних методів, форм і прийомів, що найчастіше використовуються в навчальній роботі ВНЗ, слід назвати такі: аналіз помилок, колізій, казусів; аудіовізуальний метод навчання; брейнстормінг («мозковий штурм»); діалог Сократа (сократів діалог); «дерево рішень»; дискусія із запрошенням фахівців; ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі лікаря, провізора, фармацевта); «займи позицію»; коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; майстер-класи; метод аналізу і діагностики ситуації; метод інтерв'ю (інтерв'ювання); метод проектів; моделювання; навчальний «полігон»; PRES-формула (від англ. Position – Reason – Explanation or Example – Summary); проблемний (проблемно-пошуковий) метод; публічний виступ; робота в малих групах; тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок) та ін. [1: 15].

Із впровадженням дистанційного навчання багато вузів уже сьогодні застосовують технологію онлайн-семінару під назвою «вебінар», який демонструє порівняльні таблиці, презентації, відеоролики тощо [1: 15].

Сучасні системи інтерактивного навчання гуманітарним дисциплінам доцільно розглядати як комплекси певним чином впорядкованих технологій (у т. ч. і технологій дистанційного навчання), що мають відповідну специфіку та логіку. Наприклад, інтерактивна система з викладання української мови може включати такі блоки, як: компетентнісний підхід до вивчення української мови (метод сократівського діалогу); «технологія продуктивної діяльності інтелекту», курс підвищення мовленнєвої компетентності; малі групи, правила ефективної роботи групи, як організувати ефективну роботу в малих групах; оволодіння професійними навичками (інтерактивні методики навчання); зворотний зв'язок, практичні поради; розроблення й використання рольових ігор тощо. У той же час при налагодженні зв'язку викладач – студент за допомогою онлайн-комунікації в інформаційному освітньо-науковому середовищі університетів необхідні суттєві консолідовані дії кафедр, інформаційних центрів, бібліотек для його наповнення якісними проблемно-орієнтованими ресурсами, як наслідок, забезпечення здобуття знань.

Отже, структура й сутність інноваційного освітнього процесу відповідає характеру і швидкості соціальних змін у суспільстві, високим європейським стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців інноваційного типу. Нові інформаційні технології під час вивчення української мови за професійним спрямуванням в медичних ВНЗ сприятимуть підвищенню рівня мовної освіти, вдосконалюють якість навчання мови завдяки: інтенсифікації й індивідуалізації навчально-виховного процесу за допомогою більш повного використання доступної інформації; розробці перспективних методів, засобів і форм навчання мови з орієнтацією на комунікативну, розвиваючу, діяльнісну й особистісно - орієнтовану освіту.

Таким чином, сучасний зміст освіти має орієнтуватися на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелект-навчання для майбутнього.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Абдалова О. И.** Использование технологий электронного обучения в учебном процессе / О. И. Абдалова, О. Ю. Исакова // Дистанц. и виртуал. обучение. – 2014. – № 12. – С. 50 – 55. 2. **Бистрова Ю. В.** Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю. В. Бистрова // Право та інноваційне

суспільство. – 2015. – № 1 (4). – С. 28 – 32. 3. **Галиця І.** Інтелектуально-конкурентні ігри як креативний механізм активізації педагогічного, наукового та інноваційного процесів / І. Галиця, О. Галиця // Вища школа. – 2011. – № 1. – С. 104 – 107. 4. **Дубасенюк О. А.** Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти / О. А. Дубасенюк // Інновації у Освітологічний дискурс. – 2014. – №1 (5). 4. **Вища освіта: проблеми, досвід, перспективи:** [монографія] / За ред. П. Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с. 5. **Закон** України «Про Національну програму інформатизації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. 6. **Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи:** [монографія] / П. Ю. Саух. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Франка, 2011. – 443 с. 7. **Концепція** національно-патріотичного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua. 8. **Кадемія М. Ю.** Інноваційні форми і методи навчання у ВНЗ [Електронний ресурс] / М. Ю. Кадемія. – Режим доступу: <http://ito.vspu.net>. 9. **Козак Л. В.** Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі / Л. В. Козак // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 1. – С. 95 – 107. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2014_1_11. 10. **Про вищу освіту:** Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 63. – С. 17 – 28. 11. **Фатхутдінова О. В.** Впровадження нових технологій в процесі підготовки спеціалістів правознавства / О. В. Фатхутдінова // Гуманіт. вісн. Запоріж. держ. інж. акад. – 2012. – Вип. 48. – С. 35 – 39. 12. **Феномен** інновації: освіта, суспільство, культура: [монографія] / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. В. Пролеєв [та ін.]; Ін-т обдар. дитини АПН України. – К.: Пед. думка, 2008. – 471 с.

Лілія Сілевич, Оксана Мельничук

Івано-Франківський національний медичний університет

(Івано-Франківськ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ МОВНОЇ ТА МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ «ПРОФЕСІЙНИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ ЕТИКЕТ СТОМАТОЛОГА»

Перспективні напрями сучасного мовознавства зосереджені навколо аналізу лінгвокомунікації як форми репрезентації мовної та мовленнєвої компетенцій індивіда. Актуальні різноаспектні підходи до цього питання